

Їм буде надано можливість здобути освіту, отримати кваліфікацію, а також отримати соціальний та правовий захист.

Важка праця відбирає у дітей не лише дитинство й можливість навчатись, а іноді – й здоров'я чи життя. Тож, може, не варто підштовхувати підростаюче покоління до раннього дорослішання. На все – свій час. А щоб діти мали можливість залишатися дітьми, необхідні конкретні дії: надання соціальної допомоги їхнім сім'ям, соціальна реінтеграція працюючих дітей, освітні заходи. І передусім – створення захисного законодавства щодо праці дітей. І, можливо, лише після забезпечення всіх цих умов ситуація зміниться на краще.

Література

1. Дитяча праця // ukr slovo.kiev.ua/nomera/3248/soc_ec/se32471.html.
2. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 р.
3. Лисенко І. Кримінально-правовий захист дітей від експлуатації // Право України. – 2002. – № 4.
4. Смирнова І. Дети России между бесправием и нищетой – какими они вырастут? // Правозащитник. – 1999. – № 1.
5. Что такое детский труд и его наилучшие формы // www.ilo.ru/ecl/def_ru.htm.

Д.В. Гаврилюк

Одеський юридичний інститут

Харківського національного університету внутрішніх справ

ЕВТАНАЗІЯ В УКРАЇНІ: БУТИ ЧИ НІ?

З прийняттям Конституції наша держава стала на новий пріоритетний курс її розвитку – курс формування громадянського суспільства, що обумовлює створення, перш за все, належних умов гарантування та захисту основних прав та свобод громадян, забезпечення їх реалізації. На сьогоднішній день дедалі актуальнішим стає питання дозволу реалізації права людини на смерть – евтаназія. Згідно “Декларації про евтаназію” від 5 травня 1980 р. під евтаназією розуміють будь-яку дію чи бездіяльність, яка призводить до смерті, з метою припинення болі та страждань.

Вперше поняття “евтаназія” (від грец. “eu” – хороший та “*thanatos*” – смерть) було введено в науковий обіг англійським філософом Френсісом Беконем для визначення “хорошої, спокійної і легкої смерті без мук і страждань”, але здійснення самої процедури ми можемо побачити звернувшись до історії та простеживши життя і традиції спартанців, які вбивали своїх немовлят, коли вони народжувалися хворими чи каліками [1].

Вперше евтаназія була легалізована в нацистській Німеччині в період з 1918-1922 рр., але як потім виявилось це стало своєрідною

зброєю для знищення інакодумців. Офіційну же легалізацію евтаназія отримала у Нідерландах, де у квітні 2000 р. з'явився закон, що дозволяє застосування активної і пасивної евтаназії. Ця подія активізувала запальні дискусії по всьому світу та процес узаконення даної процедури. Так в США (штат Орігон) законом “Про смерть з гідністю” була дозволена пасивна евтаназія для невиліковних хворих [2], а у Швейцарії допомога у здійсненні акту суїциду перестала переслідуватись у кримінальному порядку, а лікарям, у виключних випадках, дозволено відключити обладнання, яке підтримує життя хворого на підставі його вільного і свідомого волевиявлення, причому аналогічні прохання від родичів не визнаються.

Вищезазначене є свідомством того, що громадськість поступово приймає пасивну евтаназію. Та чи добре це? Існує багато поглядів. Так наприклад американський філософ Дж. Рейгелс вважає, коли хворий у свідомості і розуміє, що смерть невідворотна, він має право попросити лікаря прискорити настання смерті, а той в свою чергу може погодитись, але лише шляхом припинення лікування. У таких випадках, на його думку, смертельна ін'єкція була б гуманнішою, оскільки одразу припинить страждання [3]. Російські вчені Є.В. Шленєва та Ю.О.Дмитрієв взагалі вважають, що кожна людина має право на евтаназію, що витікає з конституційного закріплення права, а не обов'язку кожного на життя.

Але на думку Н.І. Матузова та А.В. Малько це суперечить принципу невідчужуваності прав людини [4]. Деякі вчені виступаючи проти легалізації евтаназії вважають, що її закріплення призведе до руйнування моральних та релігійних норм, а також призведе до гальмування процесу пошуку нових більш ефективних засобів лікування та сприятиме недобросовісності у наданні медичної допомоги. Серед інших негативних наслідків на мій погляд слід виділити такі як: криміналізація медицини, приниження гідності лікаря, спотворення змісту його професії, зміну ставлення медичного персоналу до важкохворих та й до лікувального процесу в цілому.

Якщо евтаназію розглядати крізь призму кримінального права, то фактично евтаназія – це умисне вбивство, оскільки лікар відключаючи обладнання, яке підтримує життя чи вводячи смертельну ін'єкцію викликає неприродне настання смерті.

В українському законодавстві термін евтаназія зустрічається у ст. 52 “Основ законодавства України про охорону здоров'я”, у якій медичним лікарям прямо забороняється здійснення евтаназії – навмисного прискорення смерті або умертвіння невиліковного хворого з метою припинення його страждань. Активні заходи щодо підтримання життя хворого припиняються в тому випадку, коли стан людини визначається

як незворотня смерть. Проаналізувавши дану статтю, можна дійти висновку, що законодавець забороняє здійснення лише активної евтаназії і нічого не вказує про заборону здійснення пасивної евтаназії. Можливість здійснення пасивної евтаназії дозволяється ст. 284 Цивільного Кодексу, згідно якої надання медичної допомоги фізичній особі, яка досягла чотирнадцяти років, проводиться за її згодою, а при досягненні повноліття така дієздатна фізична особа, яка розуміє свої дії та може керувати ними, взагалі може відмовитися від лікування. Таким чином законодавець прямо вказує на можливість здійснення пасивної евтаназії вже чотирнадцятирічній особі лише за її згодою не враховуючи при цьому, що особа ще неповністю дієздатна.

На сьогоднішній день багато українських вчених вже виступають за дозвіл евтаназії у різних її формах. Так, наприклад, О. Довбуш вважає за можливе вже нині законодавчо врегулювати в Україні процес обмеженої евтаназії, яка б не суперечила чинному законодавству, а також не зачіпала професійного гуманізму та етики медичних працівників. На нашу думку, евтаназія в Україні у найближчий час є неможливою оскільки:

- легалізація евтаназії викличе зловживання нею зі сторони лікарів та рідних, а також надасть їм можливість маскувати певні злочини;
- буде гальмувати розвиток фармацевтичної промисловості;
- зменшить, до того малий, розмір державного забезпечення важкохворих;
- суперечить принципу моралі та призначенню медицини, основним завданням якої є надання медичної допомоги навіть у безнадійних ситуаціях;
- не повністю є зрозумілим процес здійснення евтаназії;
- якщо дивитись з погляду релігії, то життя надане людині лише Богом.

Література

1. Ларін М. Право на гідну смерть // Юридичний Вісник України. – 11-17 жовтня 2003 р. – С. 11.
2. Уманець Ю. Право людини на смерть: актуальні питання // Вісник наукового товариства курсантів та студентів Львівського юридичного інституту МВС України. – Л., 2003. – С. 179.
3. Пульмен Д. Гідність людини біль і страждання // Людина. – 2001. – № 3. – С. 104.
4. Малько А.В. Теория государства и права. – М., 2001.